

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Arrêté du Gouvernement de la Région
de Bruxelles-Capitale

Besluit van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering

— Arrêté du
Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale entamant la
procédure de classement comme
monument de certaines parties de
l'immeuble sis rue du Lombard 30-32 à
Bruxelles

— Besluit van de
Brusselse Hoofdstedelijke Regering
houdende instelling van de procedure
tot bescherming als monument van
bepaalde delen van het
appartementengebouw gelegen
Lombardstraat 30-32 te Brussel.

Le Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à
la conservation du patrimoine immobilier,
notamment l'article 18 ;

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993
inzake het behoud van het onroerend
erfgoed, inzonderheid op het artikel 18 ;

Sur la proposition du Ministre-Président du
Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé des
Monuments et des Sites,

Op voorstel van de Minister-Voorzitter van
de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en
van de Staatssecretaris belast met
Monumenten en Landschappen,

Arrêté:

Besluit:

Article 1er. Est entamée la procédure de
classement comme monument de
certaines parties (façade avant et toitures)
de l'immeuble sis rue du Lombard 30-32 à
Bruxelles, en raison de son intérêt
artistique et esthétique précisé dans
l'annexe I du présent arrêté ; connu au
cadastre de Bruxelles, division 1, section A,
feuille 4, parcelle n°1283 D.

Artikel 1. Wordt ingesteld de procedure tot
bescherming als monument van bepaalde
delen (voorgevel en bedakingen) van het
appartementengebouw gelegen
Lombardstraat 30-32 te Brussel, vanwege
zijn artistieke en esthetische waarde zoals
nader bepaald in bijlage I van dit besluit ;
bekend ten kadaster te Brussel, 1ste
afdeling, sectie A, 4de blad, perceel nr.
1283 D.

Art. 2. La zone de protection relative au
monument décrit dans l'article 1er
comprend l'ensemble des parcelles et des
voiries ainsi que les parties de parcelles et
de voiries reprises dans le périmètre
délimité sur le plan figurant à l'annexe II du
présent arrêté.

Art. 2. De vrijwaringszone met betrekking
tot het artikel 1 vermelde gebouw omvat
het geheel van de percelen en de wegen,
alsook gedeelten van de percelen en de
wegen opgenomen in de omtrek zoals
afgebakend op het plan in bijlage II van dit
besluit.

Art. 3. Le ministre qui a les monuments et
sites dans ses attributions est chargé de
l'exécution du présent arrêté.

Art. 3. De minister bevoegd voor de
monumenten en landschappen, is belast
met de uitvoering van dit besluit.

Bruxelles, 18 MARS 2004

Brussel, 18 MARS 2004

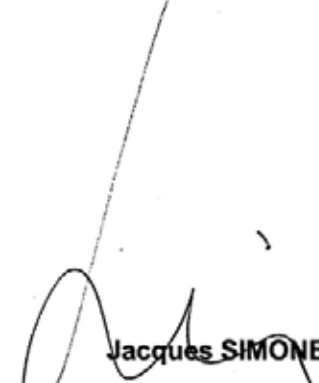
Pour le Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale,

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke
Regering,

Le Ministre-Président du Gouvernement de
la Région de Bruxelles-Capitale chargé des
Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du
Territoire, des Monuments et des Sites, de
la Rénovation urbaine et de la Recherche

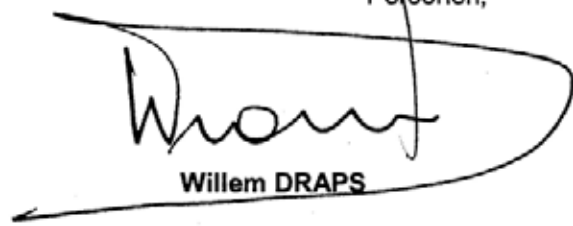
De Minister-Voorzitter van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering bevoegd
Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke
Ordening, Monumenten en Landschappen,
Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk
Onderzoek,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de
Bruxelles-Capitale chargé de
l'Aménagement du Territoire, des
Monuments et des Sites et du Transport
rémunéré des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels
Hoofdstedelijke Regering bevoegd met
Ruimtelijke Ordening, Monumenten en
Landschappen en Bezoldigd Vervoer van
Personen,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme
10 MAI 2004
Voor eenstuldig afschrift

CHANCELLERIE

KANGELARIJ

**ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE
L'IMMEUBLE SIS RUE DU LOMBARD 30 - 32 A BRUXELLES**

Réf. cadastrale: Bruxelles, division 1, section A, 4.ème feuille, parcelle n° 1283 D

Description sommaire:

Le bâtiment situé à l'angle des rues du Lombard et de l'Etuve a été érigé d'après les plans de l'architecte **Paul Vizzavona** datant de 1909. Cet immeuble à appartements se compose de 7 niveaux construits en pierre naturelle peinte sous un toit mansardé en ardoises, et se développe sur 7 travées : celle de l'angle, 3 travées dans la rue du Lombard et 3 travées dans la rue de l'Etuve. La façade à corniche droite est construite de manière presque symétrique par rapport à la partie arrondie qui forme l'angle. Les trois premiers niveaux au-dessus du rez-de-chaussée et de l'entresol ont un profil où alternent les ressauts et les enfoncements. La façade du côté de la rue du Lombard a deux ressauts, tandis que la façade du côté de la rue de l'Etuve n'a qu'un seul ressaut qui forme la première travée après celle de l'angle. La partie arrondie présente aux trois premiers niveaux 3 fenêtres géminées en anse de panier dont les châssis sont particulièrement élégants au premier niveau. Les garde-corps devant les fenêtres sont en fer forgé à motifs floraux ; les clefs sont également ornées de motifs floraux. Le passage de la travée arrondie vers les travées latérales présente une moulure montante décorée de motifs floraux différents à chaque niveau. Les travées en ressaut ont à chaque niveau des fenêtres tripartites à arc en anse de panier ; ceux du premier niveau sont particulièrement élégants. Ici aussi les garde-corps sont en fer forgé à motifs floraux. Les clefs sont ornées de façon symétrique. Les travées en enfoncement présentent à chaque niveau une fenêtre géminée en anse de panier ; celle du premier niveau est particulièrement élégante. Les fenêtres sont équipées de garde-corps en fer forgé formant balcon français décorés de motifs floraux. Les clefs sont également décorées. Le décor des fenêtres est particulièrement varié. Les clefs sont différentes d'un niveau à l'autre et varient selon que la travée est en ressaut ou non. Les balustrades en fer forgé et les appuis de fenêtres ont un motif floral qui change d'un niveau à l'autre.

Les trois premiers niveaux sont surmontés d'un balcon en fer forgé à motifs floraux qui se prolonge sur toute la largeur de la façade. Il repose sur de belles consoles ornées. Les fenêtres qui donnent sur ce balcon sont rectangulaires et chacune est surmontée d'une clef à motifs floraux symétriques. Le bâtiment présente une simple corniche et un toit mansardé avec des lucarnes. De part et d'autre de l'angle arrondi, les lucarnes regroupent deux fenêtres entourées de menuiserie, tandis que ceux qui surmontent les autres travées présentent de simples fenêtres. Ces fenêtres sont pourvues d'un fronton courbe à consoles et ont les mêmes garde-corps en fer forgé dont le motif floral diffère de celles des étages inférieurs. Le toit mansardé est garni d'une crête faîtière ondulée en ferronnerie. Dans l'angle, le toit prend la forme d'un belvédère à croupe tronquée surmonté d'une frise et d'une corniche débordante sur laquelle est posée une balustrade en ferronnerie.

Le rez-de-chaussée et l'entresol servant de commerce ont été profondément remaniés en 1952 par l'architecte G. Ricquier. C'est à cette occasion que la façade commerciale fut dotée d'une structure métallique vitrée et que l'entrée desservant les appartements aux étages fut remplacée par une construction moderne en pierre bleue.

L'entrée à la rue du Lombard donne accès aux étages. Les trois premiers étages au-dessus de l'entresol se composent chacun de deux appartements : un petit appartement du côté de la rue du Lombard et un grand comprenant l'arrondi du côté de la rue de l'Etuve. Les appartements sont agencés de manière simple et sobre et ne présentent pas de caractéristiques Art nouveau, contrairement à la façade. On y trouve de simples lambris, des manteaux de cheminées en marbre et des portes en menuiserie.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier : intérêts esthétique et artistique.

L'immeuble à appartements est situé à l'angle de la rue du Lombard et de la rue de l'Etuve à Bruxelles. La rue du Lombard telle que nous la connaissons actuellement n'existe que depuis 1908. C'est en effet cette année-là que la rue fut élargie et prolongée jusqu'à la place Saint-Jean. Avant cette date, la rue du Lombard se terminait à hauteur de la rue de l'Etuve et il n'existait pas de passage vers la place Saint-Jean. Ce prolongement de la rue du Lombard eut pour conséquence qu'un grand nombre de biens furent détruits et que des espaces se dégagèrent pour y construire de nouvelles habitations. C'est dans ce cadre que cet immeuble à appartements, signé **Paul Vizzavona** et datant de 1909, fut construit.

Paul Vizzavona (Paris 1881 – Sanary-sur-Mer 1956) fit ses classes à l'Ecole des Arts Décoratifs à Paris auprès de Charles Garnier, le célèbre architecte de l'Opéra de Paris et auprès d'Emile Bertone. Il s'installa en Belgique avant 1904. Il quitta le pays en 1914 lorsque éclata la première guerre mondiale.

Cet immeuble à appartements illustre l'équilibre que réalisa **Vizzavona** entre l'Art nouveau et le classicisme français. Le classicisme s'exprime dans l'utilisation de la pierre naturelle pour la façade, le toit mansardé et le toit qui couronne l'angle des deux rues, ainsi que dans l'harmonie recherchée. L'ordonnancement du bâtiment est pratiquement symétrique ce qui lui confère une indéniable élégance. Les caractéristiques Art nouveau se manifestent essentiellement dans la décoration de la façade. Le magasin s'étendait au rez-de-chaussée et à l'entresol, à structure métallique et consoles richement ornées, il présentait également des caractéristiques typiques de l'Art nouveau.

La synergie entre l'Art nouveau et le classicisme français est représentatif de l'œuvre de **Paul Vizzavona**. On retrouve le même langage dans l'immeuble à appartements situé à l'angle de l'avenue Molière (n° 177) et de l'avenue Brugmann (n° 176) à Forest/Ixelles (1908-1909) ainsi que dans l'immeuble 'Pharmacie Centrale de Belgique', au n° 23 de la rue Philippe de Champagne à Bruxelles. Il s'agit chaque fois d'immeubles d'angle décorés simplement. Ce qui caractérise le bâtiment de la rue du Lombard, ce sont les motifs décoratifs plus prononcés et une forme Art nouveau plus affirmée.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 18 MARS 2004

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

10 MAI 2004

Voor eenstuldig afschrift

CHANCELLERIE

Chancelier
CHANCELLERIE

**BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE
INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN
VAN HET APPARTEMENTSGEBOUW GELEGEN LOMBARDSTRAAT 30-32 TE BRUSSEL**

Kadastrale gegevens : Brussel 1ste afdeling, sectie A, 4de blad, perceel nr 1283 D

Beknopte beschrijving :

Het gebouw gelegen op de hoek van de Lombardstraat en Stoofstraat werd opgericht volgens de plannen uit 1909 van architect **Paul Vizzavona**. Het appartementsgebouw bestaat uit 7 bouwlagen, opgetrokken in overschilderde natuursteen, onder een leien mansardedak. Het bestaat uit 7 traveeën: de hoekpartij en 3 traveeën aan de Lombardstraat en 3 aan de Stoofstraat. De lijstgevel is bijna symmetrisch opgebouwd ten opzichte van de afgeronde hoekpartij. De eerste drie bouwlagen boven het gelijkvloers met entresol hebben een in- en uitzwenkend profiel. De gevel aan de Lombardstraat heeft twee uitzwenkingen, terwijl deze aan de Stoofstraat slechts een uitzwenking heeft die de eerste travee vormt ten opzichte van de hoekpartij. De afgeronde hoekpartij heeft per bouwlaag 3 korfboogvormige tweelichten met in de eerste bouwlaag een sierlijk uitgewerkte raamindeling. Voor de ramen staan vensterleuningen in smeedwerk met floraal motief, ze worden bekroond door een floraal motief rond de sluitsteen. De overgang van de hoekpartij naar de zijtraveeën wordt gevormd door oplopend lijstwerk met een verschillend floraal motief per verdieping. De uitspringende traveeën hebben per bouwlaag een korfboogvormig drielicht, met in de eerste bouwlaag een sierlijk uitgewerkte raamindeling. Ook hier staan voor de ramen smeedijzeren vensterleuningen met een floraal motief en zijn de sluitstenen voorzien van een symmetrische versiering. De niet-uitspringende traveeën hebben per bouwlaag een korfboogvormig tweelicht, in de eerste bouwlaag een sierlijk uitgewerkte raamindeling. De ramen zijn voorzien van een ijzeren balustrade voor een Frans balkon en voorzien van een floraal motief. De sluitstenen zijn eveneens van een versiering voorzien. Er werd een grote variatie aangebracht in de versieringen aan de raampartijen. De sluitstenen zijn verschillend per bouwlaag en variëren eveneens naargelang de travee al dan niet uitzwenkt. De smeedijzeren balustrades en vensterleuningen hebben een floraal motief dat verschilt naargelang de bouwlaag.

De eerste drie bouwlagen worden bekroond door een gevelbreed ijzeren balkon met floraal motief met fraai uitgewerkte consoles met ornamenten. De ramen die uitgeven op het balkon zijn rechthoekig van vorm en zijn allemaal voorzien van dezelfde symmetrische sluitsteen met uitgewerkt floraal motief. Het gebouw wordt bekroond door een eenvoudige kroonlijst en een mansardedak met dakkapellen. De dakkapellen bestaan naast de hoekpartij uit een dubbel tweelicht met houtwerk, de twee daaropvolgende traveeën hebben telkens een dakkapel met een enkel tweelicht. De ramen zijn voorzien van een gebogen fronton met consoles en hebben dezelfde smeedijzeren vensterleuningen met een floraal motief dat verschilt van het motief op de lager gelegen verdiepingen. Het mansardedak wordt bekroond door een golvende ijzeren vorstkam. Het dak neemt op de hoek de vorm aan van een belvédère met afgeknot tentdak en met een uitkragende fries en kroonlijst met daarop een ijzeren balustrade.

De winkelpui met entresol werd in 1952 grondig verbouwd door architect G. Ricquier. Op dat moment werd de winkelpui met een beglaasd ijzerskelet en de ingang naar de appartementen op de verdiepingen vervangen door een moderne constructie in blauwe hardsteen.

De ingang aan de Lombardstraat leidt naar de verdiepingen. De eerste drie verdiepingen boven de entresol bestaan telkens uit 2 appartementen. Een klein appartement aan de zijde van de Lombardstraat en een groot appartement, waarvan de hoekpartij deel uitmaakt, gelegen aan de Stoofstraat. De appartementen zijn eenvoudig en sober ingericht en vertonen in tegenstelling tot de versiering op de gevel, geen art nouveau kenmerken. Het gaat hierbij om eenvoudige lambriseringen, marmeren schouwen en deuren met houtwerk.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 2, 1°, van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed: esthetische en artistieke waarde.

Het appartementsgebouw is gelegen aan de hoek van de Lombardstraat en de Stoofstraat te Brussel. De Lombardstraat zoals we die vandaag kennen bestaat pas sedert 1908. Het is in dat jaar dat de straat verbreed en doorgetrokken werd tot aan het Sint-Jansplein. Voordien liep de Lombardstraat ten einde aan de Stoofstraat en was er geen doorgang naar het Sint-Jansplein. Het gevolg van het doortrekken van de Lombardstraat was dat een groot aantal eigendommen afgebroken werd en er op die manier ruimte vrijkwam om nieuwe woningen te bouwen. Het is in dit kader dat het appartementsgebouw, naar het ontwerp van architect **Paul Vizzavona** uit 1909, opgetrokken werd.

Paul Vizzavona (Parijs 1881 – Sanary-sur-Mer 1956) ging in de leer in de Ecole des Arts Décoratifs in Parijs bij Charles Garnier, beroemd van de Opéra te Parijs en Emile Bertone, vestigt zich vóór 1904 in België. Vanaf dat jaar werkte hij immers als tekenaar in het atelier van Victor Horta. Hij verliet België in 1914 bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog.

Het appartementsgebouw illustreert het evenwicht dat **Vizzavona** vond tussen de art nouveau en het Frans classicisme. Het classicisme komt tot uiting in het gebruik van natuursteen voor de gevel, het mansardedak en het dak dat de bekroning van de hoek vormt. Het komt ook tot uiting in de harmonie die nagestreefd werd. Het gebouw heeft een vrijwel symmetrisch ordonnantie en krijgt daardoor een ontegensprekelijke elegantie. De art nouveau kenmerken zijn vooral terug te vinden in de decoratie van de gevel. De florale motieven zijn terug te vinden in de smeedijzeren borstweringen en de decoratie op de gevels. Een ander art nouveau kenmerk dat typerend was voor het gebouw, was de uitwerking van de winkel met entresol op het gelijkvloers. Deze was opgebouwd uit een ijzerskelet met rijk uitgewerkte consoles.

De synergie tussen art nouveau en Frans classicisme is kenmerkend voor het oeuvre van **Paul Vizzavona**. We vinden dezelfde vormtaal terug in het appartementsgebouw gelegen aan de Molièrelaan 177 en Brugmannlaan 176 te Vorst/Elsene (1908-1909) (beschermd 28-06-2001) en het gebouw van de 'Pharmacie Centrale de Belgique' aan de Philippe de Champaignestraat 23 te Brussel. Het gaat hierbij telkens om hoekgebouwen met eenvoudige versieringen. Kenmerkend voor het gebouw aan de Lombardstraat is dat de versieringen het meest uitgewerkt zijn en een meer uitgesproken art nouveau vormgeving vertonen.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 18 MARS 2004

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

De Staatsecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

10 MAI 2004

Voor eenstuldig afschrift

CHANCELLERIE

KANSELARIJ

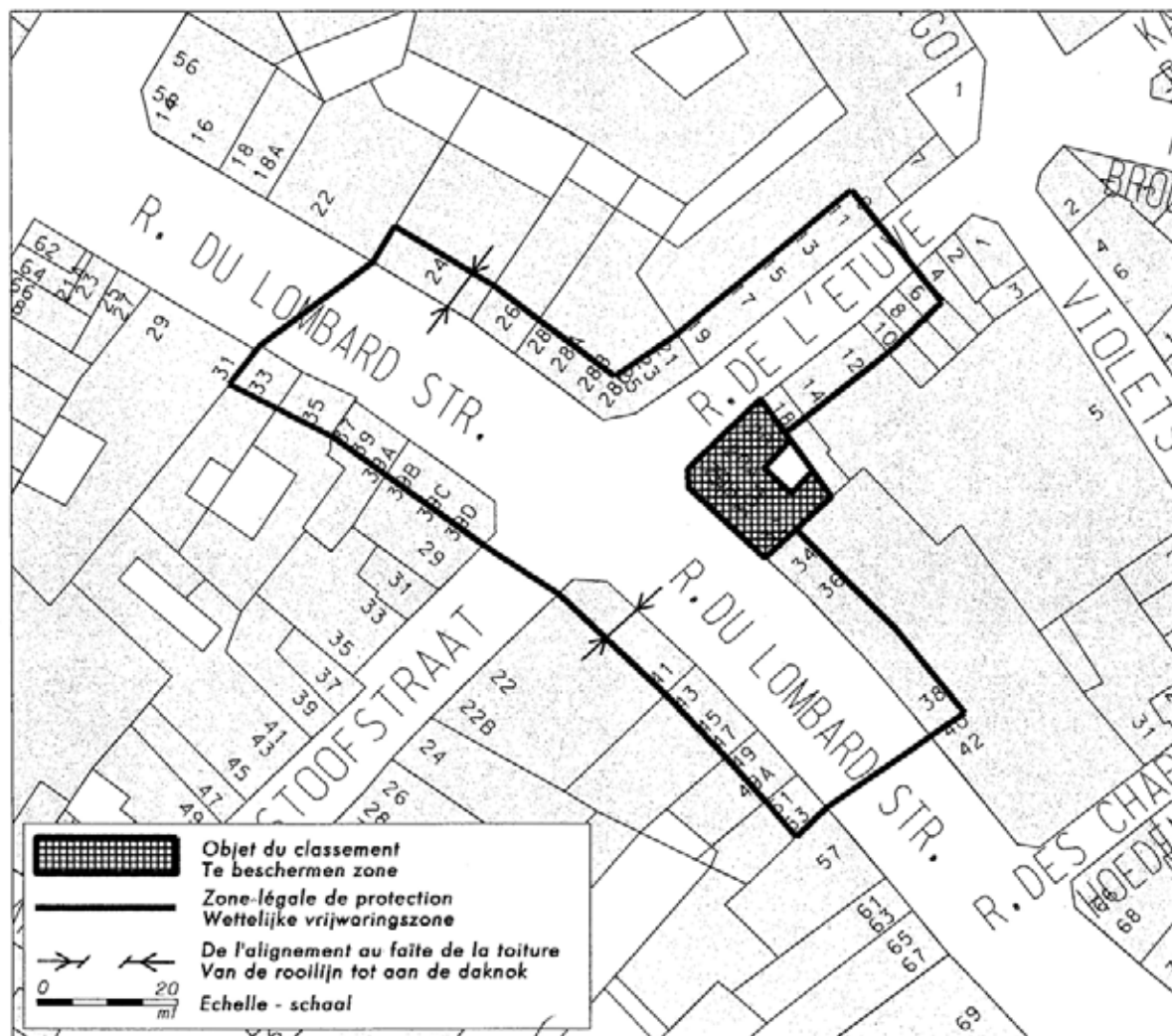

ANNEXE II A L'ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA
PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME
MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE
L'IMMEUBLE A APPARTEMENTS SIS RUE DU
LOMBARD 30 - 32 A BRUXELLES

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN
DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN
HET APPARTEMENTSGEBOUW GELEGEN
LOMBARDSTRAAT 30 - 32 TE BRUSSEL

**DELIMITATION DE LA ZONE
DE PROTECTION**

**AFBAKENING VAN
DE VRIJWARINGSZONE**

Vu pour être annexé à l'arrêté du **18 MARS 2004**

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van **18 MARS 2004**

Le Ministre-Président du Gouvernement de la
Région de Bruxelles-Capitale, chargé des
Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire,
des Monuments et des Sites, de la Rénovation
Urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke
besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en
Landschappen, Stadsvernieuwing en
Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-
Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire,
des Monuments et Sites et du Transport remu-
né des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening,
Monumenten en Landschappen en Bezoldigd
Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme Willem DRAPS

10 MAI 2004

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

CHANCELLERIE
KANSSELARIJ

